

چکیده

مقدمه: امروزه نیاز به استفاده مشترک از منابع در کتابخانه‌ها چنان مشهود است که محل پرسش قرار نمی‌گیرد و آنچه در این میان جای بحث و بررسی دارد چگونگی اشتراک منابع است. طرح غدیر که از سال ۱۳۷۸ به صورت رسمی توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در ایران به اجرا در آمده، از جمله طرح‌های دسترسی مستقیم است که امکان استفاده و امانت متقابل را بصورت رایگان بین ۲۳۴ کتابخانه عضو آن، فراهم می‌سازد. غایت اصلی طرح‌های اشتراک منابع، افزایش کارایی و اثربخشی کتابخانه‌های همکار در کل و در انجام مأموریت اصلی آنها در پاسخ بهتر به نیازهای اطلاعاتی کاربرانشان است. بر این اساس پژوهش حاضر به ارزیابی این طرح از دیدگاه مهمترین ذینفع آن یعنی کاربران آن پرداخته است.

روش پژوهش: در یک مطالعه پیمایشی-تحلیلی با هدف ارزیابی طرح غدیر و ارائه پیشنهادها به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعداد ۴۷۲ نفر (متشکل از ۳۵۸ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد، ۷۵ نفر دانشجوی دکترا و ۴۸ نفر عضو هیات علمی) از کاربران عضو طرح غدیر وابسته به دانشگاهها و موسسات مستقر در تهران، پس از انجام نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. پرسشنامه تهیه شده مشتمل بر سوالات زمینه‌ای (۴ عدد)، سوالات مربوط به عملکرد کاربران (۱۰ عدد) و سوالات مربوط به دیدگاه کاربران (۱۰ عدد) بود. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌های تکمیل شده، داده‌ها با کمک نرم‌افزار آماری SPSS و انجام آزمون‌های آماری (مربع کا و فیشر) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: به طور متوسط حدود ۶۰ درصد از کاربران مستقر در تهران میزان تاثیرگذاری طرح غدیر را از جنبه‌های کمک به تسهیل در دسترسی به منابع (۶۸/۶ درصد)، صرفه‌جویی در مدت زمان (۵۳/۱۰ درصد) و هزینه (۵۱/۱۱ درصد) دستیابی به منابع، قابلیت در دسترس قرار دادن منابع (۶۹/۴ درصد)، کمک به کشف منابع موجود در سایر کتابخانه‌ها (۵۶/۸ درصد)، پاسخگویی و موثر بودن طرح در برآوردن نیازهای اطلاعاتی کاربران (۵۲/۸ درصد) و تاثیرگذاری طرح غدیر بر افزایش میزان استفاده از منابع موجود در کتابخانه‌های عضو (۶۸/۳ درصد) در حد "زیاد" ارزیابی کرده‌اند؛ در مجموع ۷۱/۳ درصد از کاربران از طرح غدیر در حد "زیاد" راضی بوده‌اند؛ عمده‌ترین محدودیت‌ها و مشکلات احتمالی طرح غدیر از دیدگاه کاربران نیز به ترتیب عبارت بودند از: عدم وجود فهرست‌های مشترک و فهرستگانها اعم از چاپی و پیوسته، عدم همکاری برخی از کتابخانه‌ها، عوامل تکنولوژیکی، تبعیض قایل شدن برخی از کتابخانه‌ها بین مراجعان خود و سایر کتابخانه‌ها، کافی نبودن تعداد کتابخانه‌های عضو، نارضایتی برخی

از کتابخانه‌های بزرگ به سبب افزایش تعداد مراجعان آنها، وجود قوانین دست و پا گیر اداری؛ در چند مورد اختلاف معناداری بین دیدگاه سه گروه کاربران (دانشجویان کارشناسی ارشد، دانشجویان دکترا و اعضای هیات علمی) وجود داشت ($p < 0.05$).

بمّت و نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که کاربران، طرح غدیر را از جنبه‌های بسیاری موفق ارزیابی می‌کنند و میزان رضایتمندی آنها از این طرح بسیار خوب می‌باشد. البته مشکلات و محدودیت‌هایی را نیز مطرح کرده‌اند که انتظار دارند آنها برطرف شوند. با توجه به نتایج حاصله از این پژوهش، اجرای طرح مشابهی نیز در قالب پیشنویس الگویی برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پیشنهاد شده است.

واژه‌های کلیدی: طرح غدیر، اشتراک منابع، همکاری بین کتابخانه‌ای، دسترسی مستقیم، امانت بین کتابخانه‌ها

، ارزیابی، رضایتمندی